

SAMENSPEL

Leren voor verandering in werk en samenleving

JAARBEELD 2023

LECTORAAT RESPONSIEF BEROEPSONDERWIJS

VOORWOORD

Met gepaste trots presenteren wij deze terugblik op onze werkzaamheden in 2023 (en nog een beetje uit 2022) vanuit het Lectoraat Responsief Beroepsonderwijs van de HAN. Met dit eerste jaarbeeld willen we onze collega's bij de HAN, externe opdrachtgevers, netwerkpartners en anderen die op de een of andere manier bij ons betrokken zijn of zich voelen, bedanken voor de samenwerking en de interesse in ons werk.

Fijn om te merken dat velen onze passie voor responsief beroepsonderwijs als voorbereiding op bijdragen aan een meer duurzame wereld delen.

We beginnen ons verhaal in een overgangperiode, die startte met het afscheid van onze vorige lector Loek Nieuwenhuis en de komst van Wietske Kuijer als nieuwe lector in oktober 2021, het moment waarop ons lectoraat de huidige naam kreeg. Degenen die al langer met ons samenwerken, kennen ons misschien nog onder de naam Beroepspedagogiek. Een jaar lang werkten we aan het uitwerken van onze visie en het uitzetten van een koers, waarna Wietske in de herfst van 2022 met haar lectorale rede officieel het startschot gaf voor het nieuwe lectoraat. In dit jaarbeeld vieren we onze successen, die we graag met u delen.

We ontmoeten u graag (opnieuw) in het kader van bestaande of nieuwe projecten en samenwerkingsverbanden, maar voor nu veel leesplezier gewenst!

LECTORAAT RESPONSIEF BEROEPSONDERWIJS

OP KOERS

'Samenspel' is de titel van de lectorale rede die ik mocht houden op 6 oktober 2022. De dag waarop we de nieuwe koers van ons lectoraat kenbaar hebben gemaakt.

In 2023 hebben we daar volop uitvoering aan gegeven: in het samen ontwikkelen als team, het versterken van onze kennisbasis, het werken in projecten en partnerschappen en in het realiseren van impact en doorwerking in en met het beroepsonderwijs.

Ik kan alleen maar ongelooflijk trots zijn op wat we al met elkaar hebben bereikt. Als team, maar zeker ook met onze partners in het beroepsonderwijs, jullie dus! Dit jaarbeeld geeft een klein inkijkje onze werkzaamheden en opbrengsten van afgelopen jaar. Meer weten? Kijk op de website of neem contact op!

En laten we vooral verder varen ... we liggen op koers!

'MET ZIJN ALLEN IN HET ZELFDE BOOTJE'

Citaat uit gedicht (On)bekend van Cassandra Onck, opgenomen in de lectorale rede

WAT BEDOELLEN WE MET RESPONSIVITEIT?

Beroepen zijn voortdurend aan verandering onderhevig en opleidingen moeten blijven aansluiten op die telkens veranderende beroepspraktijk. Deze beroepspraktijk is geworteld in de samenleving, waar we te maken hebben met complexe maatschappelijke vraagstukken .

Voor het beroepsonderwijs leidt dit tot vragen rondom 'responsiviteit': hoe organiseren scholen en opleidingsteams hun vermogen tot het (proactief) reageren op veranderingen in werk en samenleving? Hoe bereiden we studenten voor op een veranderende en onzekere toekomst? En wat betekent dat voor de inhoud, inrichting en vormgeving van het onderwijs en de rol van de docent?

Deze en verwante vragen zijn sturend voor de werkzaamheden van ons lectoraat.

'RESPONSIEF BEROEPSONDERWIJS ÍS SAMENSPEL'

Citaat uit lectorale rede Wietske Kuijer-Siebelink

ONZE MISSIE

Het is onze missie om door middel van praktijkgericht onderzoek en de hiermee samenhangende ontwikkeling van een stevige kennisbasis, het werken aan een **'responsief beroepsonderwijs'** te ondersteunen.

'EDUCATION IS THE MOST POWERFUL WEAPON WHICH YOU CAN USE TO CHANGE THE WORLD'

Nelson Mandela, citaat opgenomen in lectorale rede

ONZE VISIE

We gaan uit van de visie dat responsief beroepsonderwijs wordt vormgegeven in co-creatie, waarbij verschillende opleidingen onderling intensief samenwerken en samenwerken met hun beroepenveld (over grenzen heen).

Responsief beroepsonderwijs vraagt van ons allen dat we kunnen omgaan met en anticiperen op veranderingen. Omdat responsief beroepsonderwijs onlosmakelijk verbonden is met de veranderende maatschappij, vraagt het bovendien van ons dat we continu grensoverstijgend samenwerken en leren met andere professionals in het werkveld, gericht op het zoeken naar oplossingsrichtingen voor de grote maatschappelijke opgaves waar we mee geconfronteerd worden.

Als lectoraat zetten wij ons in om in samenwerking met onze partners regionale samenwerking en kennisontwikkeling te versterken en het onderwijs te innoveren.

' ... ONDERWIJSONDERZOEK IN SAMENSPEL '

Citaat uit lectorale rede Wietske Kuijer-Siebelink

ONS TEAM

Het afgelopen jaar werd ons team iets groter met de komst van drie nieuwe teamleden: Anne Khaled, Guuske van Teunenbroek en Tom de Laat. Zij vormen samen met lector Wietske Kuijer- Siebelink en vijf andere onderzoekers het kernteam van het lectoraat.

Daarnaast zijn zes grenswerkers elk voor een dag in de week verbonden aan het lectoraat. Zij spelen een belangrijke rol in het verbinden van het lectoraat met de wereld om ons heen en dragen bij aan doorwerking in de praktijk. Verder worden in relatie tot het lectoraat een aantal thema's uitgediept door promovendi.

We werken nauw samen met andere lectoraten, onder andere met het lectoraat Human Capital Innovations van de Academie Organisatie en Ontwikkeling.

' WAAROM MOEILIK DOEN ALS HET SAMEN KAN?'

Loesje

KENNISONTWIKKELING

Een belangrijk speerpunt voor het lectoraat is kennisontwikkeling. Joke en Saskia dragen hieraan bij via hun promotietraject, José gaat starten met een Professional Doctorate (PD).

Joke: “Het lectoraat heet 'responsief beroepsonderwijs'. Dat gaat dus ook over ons als hbo. Ik doe onderzoek naar de vorming van onderwijsregio's. Het is mooi dat we door promotie-onderzoek ruimte krijgen om belangrijke inhoudelijke lectoraatsthema's - zoals werkplek leren en grensoverstijgend werken - zelf te ervaren. Practice what you preach!”

Saskia: “Heerlijk! Promoveren geeft ruimte om langlopend, zelfstandig en emergent bezig zijn met de ontwikkeling van responsief beroepsonderwijs voor een meer duurzame wereld. Projecten vanuit het lectoraat zijn vaak nauwer omschreven vanwege de opdrachtgever of subsidie en kennen een meer afgebakende kop en staart. Juist de grotere denk- en experimenteerruimte in een promotietraject is geweldig!”

José: “Het PD is een leertraject waarin we de waarde willen demonstreren van het integreren van diverse rollen: die van onderzoeker, innovator, veranderaar en professional in de praktijk. Mijn ambitie binnen dit traject is gericht op het vergroten van het adaptieve vermogen van zorgprofessionals en het ontwikkelen van een lerend systeem binnen een ziekenhuis.”

'... DEEL TE NEMEN AAN HET PD-PROGRAMMA IS EEN UNIEKE EN BOEIENDE KANS'

Citaat José Cuperus

ONZE AANPAK

We ontwikkelen kennis over responsief beroepsonderwijs en het leren voor verandering in werk en samenleving.
We zorgen voor doorwerking van deze kennis in het beroepsonderwijs.

Dit doen we 'in samenspel'

- Samen met collega's binnen en buiten de HAN in projecten
- Samen met partners in samenwerkingsverbanden en netwerken
- Samen met studenten, docenten, professionals
- Samen met kennisinstututen, maatschappelijke instellingen en bedrijven

' DE MAATSCHAPPIJ. DAT BEN JIJ'

SIRE campagne 2002

IMPACTONDERZOEK

Bij het lectoraat passen we verschillende onderzoeksbenaderingen toe. Guuske vertelt over haar ervaringen met impactonderzoek:

“Binnen het lectoraat heb ik me mogen bezighouden met impactonderzoek. Bij de onderwijsmodule Praktijkinnovatie Zorg & Welzijn (PZW) van de HAN heb ik samen met collega’s Anne, Haske en Wietske onderzoek gedaan naar een manier waarop zij de impact van hun module in kaart kunnen brengen en verbeteren. Daar is de tool Leren(d) Impact Maken uit voortgekomen (zie QR code). Nu gaan we aan de slag met praktische toepasbaarheid van de tool; hoe kunnen leercoaches deze tool inzetten in hun eigen onderwijspraktijk met studenten?”

Ik vind het waardevol om te zien dat we de inzichten uit ons onderzoek kunnen inzetten in een tool waar leercoaches in hun eigen praktijk mee aan de slag kunnen. Daarnaast kan ik deze inzichten over impact weer meenemen naar een nieuw impactonderzoek bij Leder Talent Telt, dat maakt het voor mij heel betekenisvol.”

'DAT WE INZICHTEN UIT ONDERZOEK KUNNEN VERTALEN IN EEN PRAKTISCHE TOOL VIND IK HEEL WAARDEVOL'

Citaat Guuske van Teunenbroek

DESIGN THINKING

Design thinking is een waardevolle manier om samen te leren, op een onderzoekende manier. Ellen vertelt over haar ervaringen met het 'Designteam Burgerschap', waarin het Graafschap College, ROC Nijmegen, ROC Rijn IJssel en de HAN lerarenopleiding geschiedenis & economie participeren:

“Het designteam is momenteel bezig met het ontwikkelen van de Leergang Burgerschapsonderwijs, bedoeld om mbo-burgerschapdocenten te professionaliseren op het gebied van burgerschap. Zowel regionaal als landelijk wordt de noodzaak gevoeld voor het professionaliseren van burgerschapsonderwijs. Het Designteam Burgerschap speelt hierop in.

Wat ik waardevol vind aan de leergang die we nu aan het ontwikkelen zijn, is dat we voorafgaand de Design Thinking methodiek hebben gebruikt om onze visie en ambities te vormen over burgerschapsonderwijs. Ook hebben we de buitenwereld betrokken in de stappen die je neemt in het proces. Wat ik het meest krachtige vind is dat we dit samen doen met het werkveld en dat we in een klankbordgroep ook andere perspectieven meenemen (bijv. HR-adviseurs, studenten, mbo-docenten) om deze leergang goed neer te zetten, passend bij de doelgroep waarmee we gaan werken.”

'HET IS HEEL KRACHTIG OM DIT SAMEN TE DOEN MET HET WERKVELD'

Citaat Ellen Leenaarts - Gunnewijk

ONZE PARTNERS

Onze teamleden participeren in diverse netwerken en externe samenwerkingsverbanden, waardoor we kennis kunnen halen en brengen. Daarnaast investeren we actief in het aangaan van structurele partnerschappen, gepositioneerd in drie domeinen:

- Educatie
- Gezondheid en Welzijn
- Duurzame energie

Onder het domein educatie vallen partnerschappen met de Academie Educatie van de HAN, de Gelderse mbo's en het kennisnetwerk beroepsonderwijs. Binnen het domein gezondheid en welzijn onderscheiden we de HAN Labs en werkplaatsen en het Radboud UMC. In het kader van het domein duurzame energie zijn we van start gegaan met een structurele samenwerking met SEECE.

'IF YOU WANT TO GO FAST, GO ALONE. IF YOU WANT TO GO FAR, GO TOGETHER'

Afrikaans spreekwoord

SAMEN MET DE ACADEMIE

Sinds 2023 werken we vanuit ons lectoraat samen met de Associate Degree Pedagogisch Educatief Professional (PEP). Dit is een relatief jonge opleiding bij de HAN die opleidt tot een nieuw soort professional in het educatief en pedagogisch domein. Een mooi voorbeeld van de toekomstige, wendbare professional, waar wij ons in onze projecten steeds op richten.

Marloes heeft samen met de PEP middels brainstormsessies met docenten van de opleiding, alumni en het werkveld verkend hoe de opleiding momenteel aansluit op de regionale arbeidsmarkt en welke kansen er liggen om deze aansluiting te verbeteren. Zij vertelt: “de volgende stap is om toe te werken naar een praktijkgericht onderzoeksproject over het interprofessioneel leren van de PEP’er en andere collega’s die ook betrokken zijn bij de ontwikkeling van het jonge kind.”

'MET BRAINSTORMSESSIES HEBBEN WE VERKEND HOE DE OPLEIDING AANSLUIT OP DE REGIONALE ARBEIDSMARKT'

Citaat Marloes de Lange

SAMEN MET HET ONDERWIJS - MOVEL

Behalve dat we vaak gevraagd worden voor het geven van gastlessen bij allerlei opleidingen, zijn we ook structureel verbonden met twee opleidingen: Master Ontwerpen van Eigentijds Leren (MOVEL) en Master Management en Innovatie (MMI).

Grenswerker Kim stond in haar rol van opleidingscoördinator bij MOVEL midden in de praktijk. Zij signaleert dat steeds meer docenten die MOVEL volgen, dat doen in combinatie met een baan in het vmbo, mbo of hbo. Dat betekent dat MOVEL steeds meer een doelgroep in huis heeft die een grote verbondenheid heeft met het beroepsonderwijs en het beroep waartoe zij opleiden. "Het wordt daarom steeds belangrijker om oog te hebben voor de complexe situaties in de driehoek van onderwijs, onderzoek en praktijk. De inbreng vanuit het lectoraat is hierbij onmisbaar", geeft Kim aan.

'DOOR BETROKKENHEID VAN HET LECTORAAT KOMT ER EEN RESPONSIEVE EN WAARDEVOLLE BLIK BINNEN MOVEL'

Citaat Kim van Zeeland

SAMEN MET HET ONDERWIJS - MMI

Haske is al enige jaren verbonden aan de MMI, in de rol van docent bij de module Onderzoek en Interventie van de MMI. Studenten werken in deze module het hele jaar aan een participatief interventieonderzoek in hun eigen organisatie. Het onderzoek heeft een tweeledig doel: een verandering teweeg te brengen én als onderzochten en onderzoeker als gelijkwaardige partners samenwerken aan een relevant strategisch vraagstuk. Onderzoek en interventie gaan dus samen. Haske: “Ik ervaar het als inspirerend om met bevlogen studenten te werken aan thema’s die direct aan ons lectoraat raken: leren en veranderen in een dynamische en complexe samenleving.”

'HET IS LEUK OM MIJN EXPERTISE EN ERVARING OVER ONDERZOEKSMETHODOLOGIE OVER TE KUNNEN DRAGEN'

Citaat Haske van Vlokhoven

SAMEN IN DE REGIO

Het Graafschap College investeert al acht jaar in het fenomeen innovatiedocenten. Innovatiedocenten zijn docenten die op een onderzoeksmatige manier aan onderwijsontwikkeling werken. Onderwijsvernieuwing en onderzoek worden op deze manier met elkaar verknoopt, wat bijdraagt aan de scherpte en effectiviteit van een innovatie. Aimée is vanuit het lectoraat betrokken bij de begeleiding van de innovatiedocenten bij het vorm geven van hun uitdagende, nieuwe rol. Dit doet zij samen met een HAN collega door hen te ondersteunen bij het opzetten en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek.

Zij kijkt terug op de afgelopen jaren en constateert dat er, na de start van drie innovatiedocenten in september 2016, inmiddels acht actief zijn en er een op het punt van starten staat. Aimée: "de innovatiedocenten werken op diverse thema's, variërend van de inrichting van een vaardighedencentrum tot het ontwikkelen van creatief techniekonderwijs, van de rol van verhalen in persoonlijke ontwikkeling van mbo studenten tot het creëren van lerende netwerken met de Achterhoekse sportparken".

'WE ORGANISEREN (MOMENTEN VAN) COLLECTIEVE REFLECTIE, WAARIN PRAKTIJKERVARINGEN EN THEORETISCHE INZICHTEN BIJ ELKAAR KOMEN'

Citaat Aimée Hoeve

SAMEN IN PARTNERSCHAPPEN

In partnerschappen leren we samen over responsief beroepsonderwijs op de grenzen van de werelden van onderzoek, onderwijs, praktijk en HAN-beleid. Een mooi voorbeeld hiervan zijn de Labs en Werkplaatsen Gezondheid en Welzijn. Loes vertelt: “in deze Labs en Werkplaatsen werken studenten, docenten, onderzoekers, professionals en burgers samen aan vraagstukken uit de praktijk. Het zijn broedplaatsen voor responsief beroepsonderwijs, waar (toekomstige) professionals leren om interdisciplinair samen te werken. Wijkdocenten verbinden daarin de HAN met de vraagstukken uit de praktijk van de wijk.”

Andere partners waarmee het lectoraat over de beroepsgrenzen heen samenwerkt zijn SEECE, een Centre of Expertise voor publiek private samenwerking op het gebied van de energietransitie en de afdeling Onderwijs Onderzoek en Kwaliteit (OOK) van de HAN. Tanja is verbonden aan beide partners. Zij werkt vanuit SEECE samen aan de voor de energietransitie noodzakelijke transitie in leren & ontwikkelen en vanuit OOK draagt ze bij aan het verbinden van het werk van het lectoraat aan de koersdoelen van de HAN. “Het inbrengen van responsief beroepsonderwijs als daarbij passende uitwerking van de visie, is daarbij een belangrijk aandachtspunt,” aldus Tanja.

'ALS GRENSWERKERS STAAN WE SAMEN IN VERBINDING MET ONZE PARTNERS'

Citaat Tanja en Loes

ONZE INHOUD

We werken vanuit drie met elkaar samenhangende aandachtsvelden

- **Nieuwe vormen van werkplekieren** – in hoeverre kunnen nieuwe vormen van werkplekieren bijdragen aan de adaptieve expertiseontwikkeling van (toekomstige) professionals?
- **Leren en opleiding over beroepsgrenzen heen** – in welke mate leidt het gezamenlijk leren en opleiden over beroepsgrenzen heen en op verschillende niveau's tot impact in werk en samenleving en wat betekent dit voor ontwerp, implementatie en uitvoering van onderwijs?
- **Beroepsgerichte didactiek** - hoe kunnen we de beroepsdidactische bekwaamheid van opleiders versterken, met het oog op ontwikkeling en uitvoering van responsief beroepsonderwijs?

' HOE GA JE OM MET DE VERANDERLIJKHEID IN HET BEROEPENVELD?'

Kernvraag uit het 'Handboek Beroepsgerichte Didactiek'

DOCENTEN MAKEN HET VERSCHIL

Een van de projecten waar het lectoraat momenteel aan werkt is 'Docenten maken het verschil'. Dit project heeft als doel om het professioneel handelen van docenten te verbeteren en de onderwijskwaliteit in hun organisatie te versterken.

Beginnend onderzoeker Tom werkt samen met onder andere collega's Anne en Haske aan dit project. Hij vertelt over zijn ervaringen: "De resultaten van het onderzoek zullen straks gebruikt worden om aankomende mbo-docenten beter te kunnen opleiden. Ook willen we inzicht krijgen in patronen die helpen om professionaliseringsbehoeften van docenten in kaart te brengen. In het onderzoek maken we gebruik van een in een eerder project ontwikkeld instrument, de Spiegel Beroepsgerichte didactiek.

Als startende onderzoeker is het heel interessant om alle aspecten die bij zo'n onderzoek komen kijken, mee te krijgen. Juist ook de dingen waar je niet meteen aan denkt, zoals hoe je om gaat met onderzoeksgegevens (datamanagement) en de overleggen die je voert met samenwerkingspartners."

'ONDERZOEK DOEN BRENGT ASPECTEN MEE WAAR JE MINDER VAN HOORT '

Citaat Tom

LEREN VAN PROFESSIONALS

We werken ook vaak samen met andere lectoraten van de HAN. Een intensieve samenwerking hebben we met het lectoraat Human Capital Innovations (HCI), waar de focus ligt op een leven lang ontwikkelen, een onderwerp waar ook vanuit responsief beroepsonderwijs over nagedacht wordt.

In het afgelopen jaar heeft Mariëlle samen met HCI onder meer onderzoek gedaan naar de geschiktheid van 'challenge based learning (CBL)' in het kader van een leven lang ontwikkelen. CBL is een manier van leren waarbij studenten, docenten en professionals met verschillende achtergronden samen leren en werken aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken.

Mariëlle legt uit dat CBL, soms 'open eind leren' genoemd, vaak als onderwijsactiviteit wordt aangeboden in het reguliere onderwijs, waarbij het doel vooral is dat de student leert. Vanuit de aanname dat de deelnemende professionals ook veel leren, onderzochten we samen met de Universiteit van Wageningen en ECBO in hoeverre je CBL als onderwijsinstelling doelgericht kan inzetten voor professionals.

"Uit de resultaten blijkt dat professionals inderdaad veel leren van CBL, soms tot hun eigen verrassing: deelnemen aan een CBL vraagstuk zette hen aan tot reflecteren en hun eigen, vertrouwde routines onder de loep te nemen", vertelt Mariëlle.

'FRISSE BLIK VAN STUDENTEN ZET PROFESSIONALS AAN TOT LEREN '

Citaat Mariëlle Verhoef - van Lier

ADAPT AT WORK

Toenemende complexiteit van vraagstukken en verschillende ontwikkelingen in sectoren die elkaar razendsnel opvolgen vragen om innovatief vermogen van professionals. Professionals die in staat zijn om in te spelen op deze veranderingen noemen we adaptieve experts.

Ook professionals die we opleiden zullen dus in staat moeten zijn om in te spelen op verandering. “In het praktijkgerichte onderzoeksproject Adapt at Work doen we daarom onderzoek naar adaptieve expertiseontwikkeling van studenten in leerwerkomgevingen in bachelor- en masteropleidingen. Dit onderzoek doen we samen met een landelijk consortium van hogescholen en universiteiten”, aldus Anne.

Lotte: “Onze inzichten vertalen we in verschillende praktische tools. Denk aan bijvoorbeeld gesprekskaarten. Deze tools bieden onderwijsontwikkelaars, docenten en andere geïnteresseerden handvatten om aan de slag te gaan met adaptieve expertise(ontwikkeling).” De tools zullen vanaf medio 2024 beschikbaar zijn op de website van Adapt at work (zie QR code). Als HAN zijn we samen met het Radboudumc projectleider. Naast Anne zijn ook Wietske, Tanja en Tom betrokken bij dit project.

'WAT ZIE JE NOU ECHT IN JE BEROEP DAT VRAAGT OM ADAPTIEVE EXPERTISE ONTWIKKELING?'

Citaat uit verslag van het rondetafel gesprek tijdens het NVMO congres. Website Adapt at Work

WAT LEVERDEN WE OP?

We deden onder meer onderzoek naar de juiste omstandigheden voor het ontwikkelen van adaptieve expertise tijdens werkplekleren in het hoger onderwijs, zetten ons in om de beroepsgerichte didactiek van docenten te versterken, begeleiden een designteam over burgerschapsonderwijs en onderzochten de mogelijkheden om cross-boundaryteaming in leerwerkomgevingen gericht op wendbaarheid te versterken.

Onze projecten leidden tot diverse publicaties in wetenschappelijke en praktijkgerichte tijdschriften, maar ook gaven we met elkaar vele gastlessen en presentaties in diverse contexten. Zo gaf een onderzoeker een presentatie over samen opleiden en beroepsgerichte didactiek in de Week van Samen opleiden en een ander teamlid verzorgde een lezing voor de Politieacademie over samen (op de) werkplekleren. Ook waren we present op congressen, zoals de ORD, het NVMO congres en de conferentie over Challenge Based Learning van de TU Eindhoven. Voor een uitgebreide publicatielijst, vraag ons jaarverslag op. Kijk ook eens via de QR code op onze webpagina.

'SUCCES IS EEN REIS, GEEN BESTEMMING'

Arthur Ashe, Amerikaanse tennisser

COLOFON

A landscape photograph showing a wooden boardwalk winding through a wetland area. The boardwalk is made of weathered wooden planks and leads through tall, green grasses. In the background, there is a body of water and a dense forest of trees under a clear blue sky.

Tekst en layout: Mariëlle Verhoef - van Lier, Lotte Bus en Guuske van Teunenbroek

Januari 2024

Beeld - www.pexels.com (pag. 1,5,7 en 10) en Mariëlle Verhoef - van Lier (pag.2, 4, 6 en 22)

Foto's van teamleden eigendom van de HAN (met uitzondering van de foto van Tom, eigen beheer)